

La Veu de

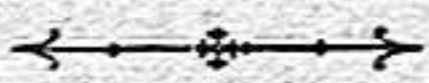

SETMANARI RE

Any Ier

Tortosa, 24 Deset

Lo Naixement del Senyor

Debent conmemorar com a cristiàns lo Naixement de Nostre Senyor Jesucrist, transcribim plens de goig les Sagrades paraules en que la Iglesia 'l descriu en forma cronològica tan sublim:

«L' any de la Creació del mon, quan en lo principi creà Deu lo Cel y la terra, *cinch mil cent cinquanta nou*; despres del diluvi, *dos mil nou cents cinquanta set*: del naixement d' Abraham *dos mil quinse*..... L' any coranta dos del imperi de Octavió August gosant tot l' univers de una pau profunda..... Jesucrist, Deu Etern, y fill del Etern Pare, volent transformar el mon sant ficantlo ab la seva vinguda, concebut per obra del Espirit Sant naixqué en Betlém, ciutat de Judá, de la incomparable y gloriosa Verge Maria.

Lo Naixement temporal del Fill de Deu constituheix lo motiu de major alegria y de més ferma esperansa pera 'l género humá.

Sols pera anunciarlo, qual mereixia sa grandesa, lo Cel va obrir sas tan-cadas bovedes; la Divinitat enviá per son Missatjer á la Revelació, los més cults idiomes li prestaren sas veus, la poesia sas gales més garrides y hasta les Siviles dels pobles gentils, folles de content, li sortirén al pás y 'l saludaren ab entussiasme copiánt en sos versos los sospirs dels Patriarques, y 'ls falaguers accents ab los que vá ressonar lo llahut de la inspiració polsat pels Profetes.

Lo mon estava rendit, fart de plahers, de gloria, de conquestes, de domenació, d' orgull, y no obstant, se sentia infelis. Tot el seu pervindre estarà en l' Orient. Esperava ab ànsia la rehabilitació del home.... ¿qui la obrará?: lo Fill de Deu. Veusaquí sa historia. ¿Sá historia? No, no pot ser: La historia del Fill de Deu no te comensament, porque 's Deu, Cap segle el vá veurer naixer y per aixó no s' atrevirá á dir: *jo vaig veurer naixer á la Segona Persona de la Trinitat.*

Parle la Eternitat: ¿Vas al seu Naixement no s' en recorda ni s' e sempre 'l conegué y l'

Aixis es que la història de Deu no comensa en Betlém, sinó en Betlemge, el geliste de la Illa de Palestina; la historia en lo seno de l' Eternitat, que se consignar en son Evangelio: *in principi era 'l Verb y 'l Verb era 'l Deu y Deu era 'l Verb.*

Després de passats dies de una nit callada y misteriosa, llava en son vel l' Hora de la naxta; lo vent no espolsava la paumera, ni en les bosques va l' udol de les feres; tot s' escoltava en los rancs cantar dels aucells, ni en lo passat dels rius perdía la harmoniosa: la pau y 'l

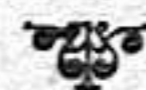
extés sobre tota la comarca sos ales hermoses: la lluna tranquila y majestuosa, surava en un mar de plata, voltada d' un nombrós acompanyament d' astres esplendents..... Quan tots els sers recolsaven sa existencia en aqueix paréntesis de la eternitat, que 'n dihém *silenci*; quan la nit arribava á la mitat de son camí..... allavors, aquell inspirat Evangeliste se presenta soptament y diu al mon: «El Verb se vá fer carn y residí entre nosaltres»..... Aquesta es la clau del Misteri; aquí tenim el motiu de major goig pera la humanitat: lo **NAIXEMENT DE JESUCRIST.**

Quan l' home se dirigeix á Deu com á Deu, la immensitat de son sér, sa justicia y sa Majestat infinita, l' anonaden: de son esperit s' apodera el terror y la sanch si li gela en les venes; pero aqueix esperit poruch, aqueix cor consternat, se trasladen del Deu-Deu al Deu-Home, al Deu-Nen, al Deu naixcut de Verge-Mare, al Deu, finalment, que comparteix ab nosaltres les miseries y angunies pera participarnos la gracia y la grandesa de Deu y, devant d' aquesta falaguera perspectiva la imaginació 's sossega, els temors se desvaneixen y obrintse 'l cor á l' esperansa, l' home li prega, 'l crida y cobert ab les ales de s' amor ajunta sas armonies ab les dolces cantarelles dels Angels: «Glo-

nostra causa, pera constituir, dintre de poch, una potent Agrupació encarregada de portar á les enlayrades esferes regionalistes, la veu d' aquesta catalana y patriotica comarca:

UNIÓ CATALANISTA

JUNTA PERMANENT

Aquesta Junta, en sessió del día 4 del mes que som, s' enterá ab gran satisfacció del missatge que per vostre conducte han endressat á aquesta *Unió* nombrosas y significadas personalitats de la ciutat de Tortosa.

Las manifestacions verament catalanistas que en l' esmentat document se fan, han sigut altament satisfactorias á aquesta Junta, per ser proba evident del desvetllament d' una important ciutat catalana, que fins ayuy poca fé d' existencia havia donat en las modernas manifestacions del renaixement de nostra vida nacional, quan tanta y tanta gloria havia en altres temps conquerit en defensa de la llibertat de Catalunya.

Al pregarvos, donchs, que fen ayinent á tots los catalanistas tortosins, lo coral agraument d' aquesta Junta, vos preguem que aprofiteu los actuals moments pera treballar ab patriótic entussiasme á fi d' organitzar lo complet triomf de nostra causa,

de sos furs y lliber-
 rmació d' aixó veyém
 e de les *Costums* una
 e altres atributs en sa
 dibuixats en las vi-
 ércan, representánt la
 all, la industria y l'
 ehs, en nostra caps-
 antich de Tortosa, no
 e seguir en tot, les
 ones y sentiments de
 da, puig com ella som
antener incólumes las
nos legaron nuestros
 més de conservar totes
 mateixa historia uni-
e celeberrimas y nobi-
 es *concessions* de Felip
 e no tan sols son pera
ions ignominioses, sino
 'ls propis castellans.
 agués secundat la cau-
 mpte Duch d' Olivares,
 em estar tranquils de-
 istórich; pero com lo
 pensava diferentment,
fidelitat guardada al
 ent la venda que de-
 avien fet els Procura-
 , y en confirmació d'
 qu' un fill del mateix
 ner volgüent enlayrar
 del seu pare, diu: *Hi*
s de verdader perill,

recordar les malifetes, robos, incendis
 y violacions de la soldadesca afecta
 al Rey?...

Per lo que toca á nosaltres, mala-
 hirém cent mil voltes aquell bando-
 lerisme sense altra rahó que la *lley*
del mes fort.

N' oblidarém may aquella fetxa
 sangnant y molt menos aquell decret
 del infam Duch d' Olivares del 3 d'
 Octubre de 1639 en el qual manava
 lo següent: «Que en orde als forrat-
 ges, si no hi havia carruatges pera
 portarlos, tenian obligació 'ls catalans
 y devian portar á les aspatlles quant
 blat, palla y civada fos necessari; que
 les tropes devien allotjarse ab tota co-
 moditat, donantlos los llits dels se-
 nyors més principals, y si per cas los
 naturals no sabien ahont jaure, que
dormissen en terra.»

¿Qué 'ls hi sembla!...

Després d' aquesta averiguació his-
 tórica no volém molestar més l' aten-
 ció de *Tortosa Ilustrada* y prescindim,
 també, de ficarnos dintre de les
 regles de la heráldica, ahont trobariem
 arguments concrets pera demostrar
 que 'ls atributs del escut de Tortosa
 son fills del capritxo d' un mal dibui-
 xant, tan ple de fantasia, com poch
 coneixedor de les *posicions* heráldi-
 ques per les quals se determina lo lloch
 que les figures y els atributs dehuen
 ocupar dintre del camp d' un escut.

Francesch Mestre Noé

Tortosa, 23 Desembre 1899.

LA CENTRALISACIO BARCELONINA

UN EXEMPLE

Contra las suposicions malévolas dels
 que están interesats en mantenir l' actual
 divisió artificiosa de Catalunya en quatre
 provincias, parlan els fets, y parlan alt, y
 parlan clar, fent caure la careta de interés
 públich ab que disfressan interessos y con-
 cupiscencias particulars els polítichs cata-
 lans que defensen l' esquarterament de
 Catalunya.

No vull pas dir que la vida administra-
 tiva de Catalunya pugua prescindir d' una
 divisió territorial interior, que respongui á
 la conveniencia de descentralisar, en bene-
 fici de las entitats comarcals, molts serveys
 centralisats avuy als centres borocrátics
 de Madrid. Però es induptable que las ac-
 tuals provincias encara que no haguessin
 sigut formadas capritxosament, sobre un
 mapa desde una de las oficinas de la Cort,
 ab absolut desconeixement del nostre ter-
 rrer, avuy no tenen rahó de ser, y per lo
 tant, al mateix temps que 's restauri l'
 unitat de Catalunya en lo polítich y en lo
 administratiu, ha de ferse una nova divisió
 territorial, més acomodada á las necessitats
 de la nostra terra, més conforme ab la
 distribució de la seva població y ab las
 alteracions que las novas comunicacions
 han introduhit en las antigas comarcas.

S' ha de procurar—y aquesta es la gran
 lley que ha de presidir á tota reforma jurí-
 dica—que hi hagi una perfecta ecuació

ransa pels atributs arrencats d' arrel
 al escut de Tortosa qu' ostentém en la
 capsalera d' aquest periódich y en
 ploralla, tan ben escrita com mal
 fundada, se condol de la desaparició
 del emblema ridicol de les paumes.

Nostre estimat company diu que
 no vol entaular polémica ab nosaltres
 envers l' assumpto que defensa y que
 prescindeix, també, de disquissions
 históriques. Lo nostre gust seria po-
 guer compláurel; pero com la mateixa
Tortosa Ilustrada ens tira á la cara
 que 's necessari *mantener incólumes*
las tradiciones que nos legaron nues-
tros padres, fent ab ella causa comú,
 procurarem desenterrar totes aqueixes
 tradicions pera demostrarli que 'n la
qüestió de les paumes no hi juga el
 capritxo nostre, sino la propia con-
 ciencia.

Abans del *Corpus de sanch* l' escut
 de nostra ciutat era exactament com
 lo descrihuen les venerables *Costums*
escrites de Tortosa: Una figura de
Torre é es avironada deytals letres co
es á saber ✠ *SIGILLUM UNI-*
VERSITATIS DERTUSÆ: en la
forma del segeyl una torre ab IIII
merlets á una porta é dues finestres.

Res ens parla de *Corona*, n' obstant
 el titol de Marqués que ostentava Tor-
 tosa desde 'l Conquistador Berenguer
 IV, lo que 'ns demostra que 'n la edat
 mitjana la gent no 's preocupava d'
 altres simbolismes que 'ls adequats

puig lo POPULACHO estava encés
d' ira y á punt de ferse l' amo de la
ciutat, pero ab l' ajuda dels reforosos
enviats pel Marqués de Velez y la
oportunitat de treurer en professó,
baix tálem, lo Santíssim Sagrament
los SEDICIOSOS abandonaren la
lluyta. Aquella mateixa nit varen
 fer grants presonades y al trench de
 l' auba morien forcats els principals
 personatjes del catalanisme.

Aquella dominació repugnant no
 tan sols la sentím els enamorats de
 les grandeses de nostra patria, sino
 que, ab nosaltres, expressa igual sen-
 timent D. Antonio Cánovas del Cas-
 tillo en sa «Historia de la Decadencia
 de Espanya, desde el advenimiento de
 Felipe III al trono hasta la muerte de
 Carlos II» y el mateix D. Modesto La-
 fuente en sa *Historia general de Es-*
panya al tractar d' aquest assumpto
 diu respecte dels catalans: «.....su
 caracter duro y poco sufridor de inju-
 rias, y su celo y amor proverbial á
 sus libertades y sus fueros; de otra el
 orgullo del Conde-Duque, su propen-
 sion á tratar á otros con insolencia y
 sin ningun miramiento, y á vengarse
 de los que no le atacaban ni se le humi-
 llaban, acostumbrado como estaba á
 DOMINAR AL MISMO SOBERANO y á ser
 halagado por él...»

Si els mateixos castellans que no
 foren perseguits per ell parlen d'
 aqueix modo ¿qué farà Catalunya al

entre las instituciones jurídicas que 'ls donan vida legal; que las lleys s' adaptin á la realitat social, respectin y fomentin la seva expontaneitat. Ja que la vida política y administrativa necessita localisarse en centres determinats de població y distribuhirse en diferents círculs territorials, el legislador ha d' examinar cuydadosament l' estructura natural de la societat fins á descubrir en la distribució de la població, en els accidents geográfichs, en el sistema de las comunicacions y en las costums dels habitants, agrupacions ó círculs territorials naturals, espontánias, produhidas per la mateixa circulació de la vida social, ab capitalitats naturals també, aixó es, ab poblacions que son ja espontaneament centre de la vida de la comarca.

Y fentho aixís trobará el territori de un país dividit ja pels interessos y las necessitats y las costúms dels seus habitans en diferents seccions ó comarcas, y dintre de cada una, com el núcleu vital de la célula orgánica, una ciutat ó vila que ve á ser el cap de la població de la comarca. Y enfondint més, observarà que aquests sistemes de comarcas gravitan al voltant de altres centres de població més importants, que son respecte de ellas lo que es la capital de la comarca respecte de la població del seu districte; y aixís trobará ja feta naturalment una divisió del territori en diferents ordres de círcols territorials, y el seu treball quedarà reduhit á reconeixels y acomodarhi las funcions del govern y de la administració.

Quan las capitals son d' aquesta categoria, quan nò son fillas de un acte arbitrari y capritxós del legislador sino de la vida mateixa de la societat, es una absurditat parlar de centralisació, en el sentit usual de aquesta paraula. Per aixó dol veure á

cap, está caure en la trampa que 'ls pararan els de Madrid, quan combatém el centralisme. Els defensors de la integritat de las oficinas de la Cort de las Espanyas, quan se ataca el seu despotisme, treuhen esverats per tota defensa la fantasma de la centralisació barcelonina. Cóm si hi hagués cap terme de comparació entre una ciutat com Madrid que no es una ciutat sino una inmensa oficina construhida al mitg d' un desert, y Barcelona, que ab oficinas y sense oficinas, ab provincias y sense provincias, fassin lo que vulguin els de Madrid y els polítichs catalans que 'ls secundan, es y será la capital de Catalunya, el cap y casal de tots els fills de la terra catalana.

Las capitalitats d' aqueixa mena no 'ls perjudican als pobles: els fomentan, aceleran la seva activitat, els empenyen endavant. Y aquesta acció la exerceixen suaument, sense imposicions, sense violentar á las demás vilas y ciutats. Exemple: Londres que es la més poderosa de todas las capitals de Europa.

De com exerciria Barcelona la capitalitat política y administrativa de Catalunya, si no bastés l' exemple de la nostra antiga historia, en dona complerta idea un fet interessant, desenrotllat fa poch, ab motiu de la codificació del Dret catalá, encomendada á una Comissió resident á Barcelona y composta en sa gran majoria d' advocats que viuhen á Barcelona.

Aquesta Comissió va inaugurar els seus treballs obrint una informació á la que van ser invitadas d' una manera especial las comarcas catalanas, que tenen institucions civils peculiars, y ha anat procedint ab ellas ab un esperit de estreta germanor. Las relacions de la Comissió ab Tortosa, ciutat que no hi está representada per cap delegat especial, dona exemple de

lo que fora el Govern y exercits desde Barcelona de Catalunya.

Responent Tortosa á la ta, exposa el dret que viuvar, y en la sabia memoria objecta envia á la Comissió s' hi llegeixen párrafos cun esperit ample, sanító terra.

«Nadie más indicados Abogados y el Distrito de Tortosa para acudir al llamamiento; nadie con mejor porque al fin y al cabo la marca tienen desde siglo crito de acabada legislación no interrumpida, y es asunto de altísima importancia. De la misma manera entera acudió á la defensa cuando lo veía amenazado por los uniformistas que venían del reino, Tortosa acude de respeto para su legislación así como Cataluña en verdadera batalla porque el enemigo, Tortosa hoy no char, porque se dirige á ideas de respeto al derecho dudable garantía de éxito»

La resposta de la Comissió va ser acceptar sustancialment las conclusions ó bases acordadas d' Advocats y el districte de Tortosa. Pero ha fet més en formular l' articulat de l' dret pot facilmente perturbar las cosas, ha volgut la Comissió articulat del dret especificar mateixos que s' han criat del seu ambient jurídic;

de fills amorosos ha entregat la delicada tasca de buydar en formas novas y més acomodadas á las necessitats d' avuy las institucions vivas d' aqueix monument immortal de la cultura catalana que du el nom de *Llibre de les costums escrites de Tortosa*.

Es aixís com s' obra entre germans de patria, aixís com els catalans de ben apartadas comarcas, destruheixen ab la seva conducta la llegenda d' una futura centralisació barcelonina.

Enrich Prat de la Riva.

(De *La Veu de Catalunya*).

LA PINYA

De París telegrafien que *Le Petit Bleu*, de Brusselas insisteix en que están en tractes Rusia y Espanya, pera la cessió de Ceuta y un port vehí.

Es clá; aquets senyors que componen lo poder central se veuhen incapassos de governar l' Estat espanyol, y volen reduhirlo poch á poch pera que 'ls hi sigui més fácil *atendre* á les seves necessitats.

¡Pobres regions si no formen una pinya pera defensarse de la *bona voluntat* que 'ns tenen *aquellos santos varones!*

¡Ahir Sagasta y Cánovas!... ¡Avuy Silvela y Sagasta!... ¡Tres persones y un sol cos! ¡Tres grans homes pera... deixar al Estat espanyol sense colonies! Y quan creyem que ja s' havia

aixó si pera n aqu no s nan desfet d' una part ó cos de la península.

Per aixó convé que tots los regionalistes que tenen verdader amor á la seva terra, procurin ferse cárrech de l' afany de *ceder territorios* que tenen aquella gent de Madrid, y 'ns preparém á *protestar* en lo cas de tocar á Catalunya lo torn de ser *cedida* á qualsevol nació més ó menos poderosa.

Formém, donchs, una ben entesa pinya pera demostrar que no 'ns deixem *ceder* perque volém viure y treballar á la terra que 'ls nostres vesabis varen conquistar á costa de molta sanch; y que ja en aquell temps Catalunya estava plena de boscos de pins, y tots sabem que l' únich fruyt que d' ells se pot cullir son... *dures y grosses pinyes*.

E. Cantero Hernandez.

Tortosa, 21 Desembre 1899.

L' IVERN

DIALECTE TORTOSÍ

Ya tenim l' invern damunt s' anuncia per mitx dels vents huracanats y frets, que aquell deu qu' en la mitologia grega, se li dona l' nom de *Eolo*, mos envia desde les cavernes ahont ell habita. Se coneix també l'

il dels *sét anys* en qu' lo tortosí Cabrera, y istes y lliberals catala; y del últim levantidarís del pretendent, en ocasió en qu' els realisats pels republicans els oficials ballesen. nol angustió per 'ls no tenen la abundancia de fruites y veral al estiu, ni robes per la vegada, ni una mala dormí. L' aspecte del trist, pues salvo privilegiats de fulla per s' olivés, garrofés, pins nés, magnoliés y molts los demás abres fruitament pelats, paíllogrosa que aquélles ayguen de reviure y n riques com figues, chs, péres, masanes n la delicia de la hu-

este petit trebáll, se reflexió, no com á com repetició de lo ólechs han escrit so- ts. A éstos, que tenen en abundancia, bons os llits, cases perfectibles, en les que no hi e poden frequentá teareunions, d' eixes qu'

atributs feróstichs. per la fam, abandonen les seues madrigueres, y 's trasladen als plans, en busca de algun ganadé poch guardat y fe en éll les atrocitats de costúm, cuan no arrebáten alguna petita criatureta descuidada per los seus pares, als que la necessitat los obliga á viure al camp, en mitx de un desért.

Pera evitá tals desgracies, los pobres paijesos, eixos sérs tan poch atesos y tan poch considerats, no obstant de sé la base de tot lo que 's necessita pera podé viure la humanitat, al ferse fosch, ó antes, si l' temps presenta mal aspecte, se trenquen dins de la seua caseta, y al amor del foch, que llansa continues espurnes méntres les flames s' emboquen per l' ampla campana de la llar, les agüeles referijen á les netetes los cuentos ó veritats de les coses qu' els van pasá durant la seua dorada y perduda juventút, entrellasán sempre en les contalles, lo recort de la nostra santa Religió y l' respecte que s' á de tindre als pares, representáns de Deu en la terra, respecte á la familia.

Los agüelos contén als seus fills y netets, éstos acurrucats davant la fogaina, entre les cames dels seus pares, les batalles y peripecies de la guerra de la Independencia, la traició del primé Napoleó, que al fi va coneixe quines les gastaben los españols cuan se encontraben en los francesos; de la

es diuen *soirés*, encajonats en bons carruatjes tirats per caballs soberbios; á eixos señós no 'ls importa que chiule l' vent, que estiguen les plantes cubertes de jel, que caiguen la neu, en búlbes com hous de colom, qu' els animals feróstichs famolénchs dejen los ports y bajen als plans per saciarse; qu' els abres estiguen sechs; qu' els moijonéts cantors no dijen sentí les seus melodioses llengüentes d' or; qu' els pobres vaiguen despulats y atrcrits de fret y estenuats de cansament y de fam; tot aixó, á mols richs no 'ls desvetlla ni 'ls fa patí; més pera atres que abriguen un cor sensible, remedien les desgracies d' els desheretats de la fortuna, perque dins d' éll tenen escrit un lletrero que nos borra may, que diu: «Los pobres son nostres jermans; fixém en »ells les nostres mirades, al mateix »temps que pensám en nostra desahogada posició; y trayém algo de les »nostres caixes de ferro, pera socorréls »en nom de Deu y de la nostra conciencia, pos no hi há res mes hermós »en lo mon, que doná un tros de pa »als nostres proxims.» Així haurien de sé tots los homens, y així hú sería yo si hú pugués fe.

S. Retabás.

Tortosa, 24 Desembre 1899.

(CANTURELLAS)

LA NIT DE NADAL

Avuy pe 'ls homes la nit es día,
Avuy pe 'ls ángels la terra es cel.
Damunt la palla d' una establia
Prop de María
Caygué un estel.

Caygué á la terra com una perla,
Perla divina d' inmens valor:
Perque nosaltres podent haverla
Vulguesem ferla
Goyell d' amor.

Estel que daura la nit hermosa,
Los Ángels cantan al voltán seu;
Mentres á ferho l' aucell si posa,
Floreix la rosa
Damunt la neu.

No es tan puríssim lo de l' aubada
Quant les tenebres y boyres son;
Sa llum divina del cel baixada
Será escampada
Per tot lo mon.

Com un llantió del cel
S' aixeca la lluna clara;
A sa argentina claror
Qué bonica es la nevada!
Al punt de la mitxa nit
Se sent divina fragancia
Com si una rosa 's badés
Al pluxim de la rosada;
Si la neu abriga 'ls camps
Y son mústigues les branques
Hont es la novella flor?
Hont es la rosa qué bada?
Estenent ab vol suau
Les seves ales de plata
A anunciarho als pastors

Un Àngel del cel devalla.
Pastorets, bons pastorets,
Que feu foch á la montanya,
Si cap á Betlem veniu
Trobareu la rosa blanca,
Trobareu un bell Infant
Asegut damunt la palla
Entre una mula y un bou
En lo recó de un estable,
Sembla que plora de fret,
Pero plora d' anyoransa.
Del vostre sencill amor
Anyora la dolsa flama;
Lo seu pare es un fuster,
Per ferli 'l bressol treballa;
Sa mare per adormir 'l
Hermosa cansó li canta.

Tortosa, Desembre de 1899.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA

Dilluns, 25, Lo Naixement de Nostre Senyor.—Dimars, 26, (avants †) San Estebe —Dimecres, 27, (avants †) San Joan Apostol.—Dijous, 28, (avants †) Los Sants Ignocents.—Divendres, 29, San Tomás Cantuariense.—Dissapte, 30, La Traslació de San Jaume —Dumentje, 31, (avants †) San Silvestre.

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ d' aquest periódich: A Tortosa, Llibreria Mestre, y en aquesta impremta.—A Barcelona, Llibreria de D. Francesch Puig, Plassa Nova, 5. al preu de 0'50 céntims al mes a Tortosa y 1'50 Plas. trimestre fora.

Imp. de E. Cantero, San Blay, 34, Tortosa.